Anul V. No. 27. 22 Iuliŭ 1862.

JURNAL,

PENTRU RESPÎNDIREA SCIINȚELOR NATURALE ÎN ROMANIA

Redigeat

de

Professor Dr. Iuliu Barasch și D. Ananescu.

DESPRE ORIGINEA SAŬ RASSELE SPECIEĬ UMANE.

ARTICOLUL II.

Rassa Caucasică. Grecii. Ceĭ maĭ vechĭ locuitorĭ aĭ Grecieĭ aŭ fost Pelascii din familia ariană, pe lîngă care se adaogă Elinii și alții ţiind de populaţiunile thrace. Comparănd grecii modernĭ cu stremoșiĭ lor, precum ne aŭ făcut conoscut istoricii, poeții, statuariĭ și căteva capete osóse, admirăm persistenţa unuĭ tipŭ nobilŭ și frumosŭ în midlocul uneĭ profunde decadenţe, căcĭ în fisionomia lor se pă-

streadă ăncê suvenirul vechilor ḑille. Mult timpŭ s'a creḑut că artiştiĭ greci aŭ dat capetelor Ḑeilor lor forme ideale, care esageraŭ mult frumuseţea formelor reale; dar un cranŭ din collecţiunea luĭ Blumenbach dovedesce că, sub raportul proporţiunilor ş'ăl conturuluĭ general al capuluĭ, arta a mers arare-orĭ maĭ departe de căt Natura, şi Pouquenville a găssit în Mórea tipiĭ care aŭ inspirat pe statuariĭ anticĭ, astfel în căt capul luĭ Apollon phytianul ne 'nfăcişéḑă o imagine fidelê şi demnă d'a fi consultată. Pouquenville ne ḑice despre locuitoriĭ din Morea că sunt în general marĭ şi bine făcuţĭ, ne laudă portul majestosŭ, aerul *imposant*, formele elegante, trăsurile frumóse şi animata fisionomie a femeilor din Sparta, trăsurile bărbătescĭ, regulate şi 'nalta statură a oamenilor.

Femeile din Taiget aŭ portul Palladeĭ, Lacedemonenele aŭ pêrul blond şi ochiĭ albastri, Messeneénele sunt însemnate prin pêrul negru şi grăssimea lor; ş'aicĭ vedem că sub conturul general tipul grecŭ admite differinţe maĭ mult saŭ maĭ puciu locale.

Italieniĭ, Populaţia Italieĭ a eşit maĭ esclusivŭ din familia ariană, şi cu tóte astea se compune de deosebite elemente care aŭ venit să se amestece saŭ să se lupte p'acest frumos pământ şi subt acest cerĭŭ admirabil.

P'între tipul comun şi meridional care de la piciórele Alpilor, pînă la estremitatea peninsuleĭ se conósce o figură italiană, cu tot amestecul populilor, şi se deosebesc bine caracterele care le differenţiaḑă. La sud şi spre partea orientalĕ a Apenninilor se găsesce adevêratul tip grecŭ la nord predomină figurile galice; în Toscana şi 'n ţerrile vecine se găsesc maĭ mulţĭ descendinţĭ din vechiĭ Etruscĭ veniţĭ dupŏ cum se ḑice din Grecia septentrionalĕ, s'alle căror forme pline, rotunde, s'aŭ păstrat pe capacele sarcofagilor; în fine populaţia latină, alle căreĭ trăsurĭ s'aŭ conservat de căteva busturĭ alle primilor Împĕraţĭ, are numeroşĭ representanţĭ în ţerrile Italieĭ occidentale care vecinéḑă Roma, şi chiar într'acéstă capitală.

Am avut ocasiune a studia în general acestĭ duoĭ populĭ, şi 'ntr'adevĕr comparănd grecele cu romanele am observat la celle d'ăntêiŭ frumuseţea formeĭ corpuluĭ şi majestatea portuluĭ, iar la celle d'al duoilea, vioiciunea fisionomieĭ, regularitatea trăssurilor şi nobleţa aeruluĭ.

Maĭ nainte d'a intra în studiul altor tipĭ, notăm că se află în Pyreneĭ, Basci francesĭ şi Biscayeniĭ spanioli, remăşiţele uneĭ rasse numerόse, care altă dată sub nume de Iberĭ possedaŭ sudul Franciei şi o mare parte din Spania precum şi insulile vecine, probabil ş'o parte din Italia. A jŭdeca astă rassă dupô Basci francesĭ, care presintă într'un grad eminent tóte trăsurile naţiunelor indo-europene, ânsê limba lor nu se raportă păn'acum la nic'una din celle treĭ familiĭ alle tipuluĭ Caucasianŭ.

II. Rassa Mongolă. Spre est (rĕsărit) de Gang şi spre nord (miaḑă-nópte) de Himalya şi şi de Iran, adicŏ pe cea maĭ mare parte a continentuluĭ asiatic, tipul caucasian face loc celluĭ ce Blumenbach şi Cuvier aŭ propus a se numi tipŭ mongolŭ. Numerósele popóre care 'lŭ caracterisă represintă o mare rassă care a descinsŭ (coborît) dupŏ 'nălţimele munţilor Altaĭ, precum ómeniĭ de rassa caucasică aŭ descinsŭ dupŏ muntele Caucasŭ. — Comparând rassa Mongolă cu cea Caucasianâ găsim următórele caractere:

Ovalul capuluĭ caucasianŭ se degradă în capulŭ mongolŭ şi dă pentru conturulŭ obrazuluĭ unŭ felŭ de losanjŭ. Asta provine din dssvoltarea *óselorŭ* malere ş'a arcadeĭ zigomatice care dă multă lăţire şi ridică umerul obrazuluĭ către timple făcêndŭ facia maĭ multŭ lată de câtŭ lungă, şi predominindŭ cranul. Asta este trăssura cea maĭ caracteristică a tipuluĭ mongolŭ. Curbătura arcadeĭ este astfelŭ că partea capuluĭ care domină ia o aparenţă piramidalĕ, în acellaşĭ timp unghiul estern al ochilor este ridicat şi pleopele suntŭ ca legate şi jumătate închise. Aşia ochiĭ lor suntŭ micĭ, fruntea şi spaciul interocular sunt turtite, nasul latŭ (şi acésta provine din causă că mumele ţin copiĭ când sunt micĭ pe dĕnsele şi 'ĭ lassă de se lovesc cu nasul de corpul lor), buzele grόse şi adessea macsila superióră este eşită afară. Colórea peleĭ este în general gălbinie, pĕrul capuluĭ este drept, negru şi grosŭ, arare orĭ se găsesce aicĭ ochĭ albastri şi pĕrul blond. Unghiul facial este de 80°.

Popórele care ne 'nfăcişéḑă caracterele rasseĭ Mongole, forméḑă treĭ grupe maĭ mult saŭ maĭ puciu naturale, şi ocupă treĭ posiţiunĭ geo-

grafice destul de bine limitate: 1° grupa continentalĕ în care intră: Mongolii curat ḑisŭ, renumiţiĭ sub Attila, Gengis şi Tamerlan, Calmucii, Tungusiĭ, Siberiĭ, şi Turciĭ osmanliĭ, al căror tipŭ s'a modificat mult, maĭ cu sémă al cellor maĭ civilisaţĭ, prin alianţa lor cu femeele de tipul Caucasian. 2° Grupa ţerrilor boreale in care intră Esquimoi, Groenlondesiĭ şi locuitorii din insulile Kurile; uniĭ anthropologistĭ fac dintr'acéstă grupă o rassă a parte numită: hyper boreană. Şi 3° grupa regiunilor de către Est şi Sud precum locuitoriĭ din insulele Aleutine, din Corea, din India, China, Japonia şi din peninsula Indochina.

III. Rassa Ethiopică. Populiĭ care locuesc în centrul Africeĭ la pólele munţilor Atlas, în Ethiopia, Nubia, Senegambia şi Guinea presintă un tip deosebit de celle duoĭ precedinţĭ şi se numesce tipul ethiopicŭ.

Caracterele lor sunt: un cran lungăreţŭ, strîmt la regiunile temporale, macsilarul superior se 'nclină şi se projectă 'nainte, fruntea îngustă, nasul turtit, buzele gróse, ochiĭ rotunḑĭ şi eşiţĭ afarŏ, bine degagiaţĭ de pleope, sclerotica galbenă, pĕrul negru şi lănos, dinţiĭ albĭ care contrastă cu pelea lor cea neagră; facia este desvoltată în sensul lungimeĭ şi predomină craniul, unghiul facial 70°

Acestea sunt caracterele fisice principale; maĭ adăogim, că basinul în particular şi trunchiul în general aŭ maĭ pucină desvoltare în lăţime, în acest tipŭ de cât în celle-l alte. Aicĭ se vede un felŭ de tendinţă către formele patrumanelor c'o differinţă însemnată între celle duoe secse. Membrele superióre sunt proporţional lungĭ, celle inferióre pucin arcuate în întru se însemneaḑă prin lungimea şi turtirea pulpelor, aŭ pielea móle, fragedă şi colorată cu nuanţe ce se apropie de negru; năduşala lor este d'o odóre tare, şi specială, şi părăsitele lor deosebite d'alle nóstre. Cea maĭ mare parte din populaţiunea asteĭ rasse este despărţită în micĭ popóre, maĭ mult saŭ maĭ pucin selbatice, ducênd o viaţă de tribŭ, maĭ fărŏ nicĭ o industrie, fetişistĭ, adessea în resbellŭ uniĭ în contra altora avênd tendinţa prin eĭ înşişĭ a descinde şi a se 'mpucina de cât a se ridica şi a se mări.

IV. Rassa Hottentotă. Acésta este rassa cea maĭ degradată şi cea maĭ miserabilă a specieĭ umane, alle căreĭ caractere se 'mpart între tipul Ethiopic şi cellŭ Mongolŭ. Eĭ aŭ talie mică, colórea fumărie, Ethiopi prin prognatismul facieĭ, îngustimea capuluĭ, forma nasuluĭ şi a buzelor, aspectŭ pĕruluĭ lănosŭ, Mongolĭ prin pometele eşite afară şi ochiĭ lor micĭ, ridicaţĭ la unghiul esternŭ, facia lor dar este desvoltată într'amênduoe sensurile aruncată înainte şi predominănd craniulŭ. Femeile lor dobîndesc cu etatea (vĕrsta) o mare umflătură ventrală (la burtă) şi o massă de grăssime considerabilĕ pe muschiĭ şeḑutuluĭ.

Hottentoţiĭ se bucură prea pucin de articulaţia sunetelor. În Africa meridionalĕ se află un popor numit Ghilanĭ la care estremitatea regiuneĭ coccigiene se prelungesce pucin în formă de códă; acest popul este anthropofagŭ şi are ideĭ bizare despre Religie şi despre Dumneḑeŭ.

Cafriĭ sunt maĭ superiorĭ în privinţa acésta căcĭ cred în nemurirea sufletuluĭ şi într'o Divinitate 'naltă.

Populiĭ din America nu pot forma o rassă deosebită, fiind că participă din caracterele rasselor ce am descris păn'aicĭ. Aşia la nord se găsesce tipul Mongolŭ în Mecsic şi Newyork se găsesce amestecat şi tipul Caucasian; spre amiaḑĭ în Brasilia, Botocudos, se găsesce tipul Hottentot dar colórea lor este roşie. În Oceania Alfurusiĭ, Păpuasiĭ ţin tot d'acéstă rassă degradată.

Sub influinţa Cristianismuluĭ popórele ce descrim aŭ intrat pe calea desvoltăreĭ, unde deja aŭ făcut progresse însemnătóre, dar ceĭ maĭ mulţĭ Indienĭ din America aŭ remas refractariĭ (nesimţitorĭ) la civilisaţie, şi duc o viaţă care pe fiă care an, din causa bólelor ş'a resbellelor sângeróse, numĕrul lor se împucinéḑă din ce în ce; caracterul lor este sălbatic, indipendent, tăcut şi îndĕrĕtnic. Dintre locuitoriĭ pămêntuluĭ Caraibiĭ şi Patagoniĭ aŭ talia cee maĭ 'naltă, iar Eschimoi şi Groenlandeḑiĭ aŭ talia cea maĭ mică.

Din celle ce am desvoltat conchidem: că omul póte fi considerat ca o creaţiune a parte în marele imperiŭ al Natureĭ; că rassele umane celle maĭ principale sunt patru, dupŏ Geoffroy Sf. Hilaire, dupŏ Cuvier 3, dupŏ Dumeril 6, dupŏ Agassiz 8. Acésta provine fiind că ceea ce pentru uniĭ este un tipŭ saŭ o rassă, pentru alţiĭ este o nuanţie între o rassă şi alta, că tipii prin-

cipalĭ suntŭ într'un raport intimŭ cu circumstanţele pămêntuluĭ locuit de dênşiĭ, cu fisionomia şi caracterele fiă-căruĭ continent; ca tipiĭ tind a se reproduce, dacă nu în totalitatea caracterelorŭ, cellŭ pucin în trăssurile celle maĭ caracteristice, în differite puncturĭ alle globuluĭ fórte depărtate unele de altele, şi că dela un tipŭ la altu se află o mulţime de nuanţe şi de transiţiunĭ gradate. S'a pretinsŭ că'n antichitate tipul umanŭ a fost representat prin rassa cea maĭ degradată, care apoĭ s'a perfecţionat cu încetŭ, ânsĕ tóte documentele istorice ne duc în Asia, în locul acella unde a fost leagănul primeĭ societăţĭ umane, unde şi astădĭ se găsesce tipul cellŭ maĭ frumos; la din contra ar trebui să găssim în Caucas tipul negru, ceea ce nu esistă. D'aicĭ s'aŭ respăndit ómeniĭ pe suprafacia pămêntuluĭ şi agenţiĭ lumeĭ esterióre precumŭ: căldura, aeru, apa, nutrimentul şi deosebitele obiceiurĭ şi superstiţiĭ religióse, aŭ contribuitŭ ca *tipulŭ frumosŭ* să se degrade şi să dea nascere la maĭ multe rasse *inferióre* acellea din care aŭ provenitŭ. S'a maĭ pretinsŭ o creaţiă multiplă, adicŏ: Bunul Dumnedeŭ a putută crea maĭ multe perechĭ de ómenĭ în differite puncturĭ alle globuluĭ, adicŏ: prin alte vorbe, că fiă-care rassă a vĕdutŭ lumina în loculŭ în care se află. Acéstă idee ar anula întrebarea: cum şi pe unde aŭ trecut ómeniĭ în America într'unŭ timp cândŭ navigaţia nu era âncĕ conoscută? Ceĭ ce admit Creaţiunea unică (şi sunt în majoritate) respund, că altă dată continentulŭ vechiŭ era unitŭ cu cellŭ nuoŭ saŭ despre partea Asieĭ, saŭ despre partea Europeĭ, şi că un catalismŭ posterior a format strămtórea luĭ Bering şi altul oceanulŭ Atlanticŭ, dupŏ cum în timpiĭ maĭ modernĭ s'aŭ formatŭ strămtórea Gibraltar şi marea Mórtă. Vom reveni asupra acesteĭ chestiunĭ importante cândŭ vomŭ tracta despre formarea mărilorŭ şi orografia pămêntuluĭ.

A.

O VÂNĂTORE DE FOCE.

Ceĭ vechĭ credeaŭ că esistă în Natură fiinţe privilegiate care potŭ trăi în apă şi pe uscatŭ; observaţiunile moderne aŭ probatŭ că, afară de duoĕ treĭ escepţiĭ, fiă-care animalŭ n'are de câtŭ un singurŭ sistem de respiraţie şi nu póte respira în duoĕ elemente deosebite. Unele aŭ plămônĭ şi *trachee* saŭ organe de respiraţie terrestră, altele aŭ branchiĭ saŭ organe de respiraţie aquatică. Cu tóte acestea sunt multe animale care aŭ organe pentru respiraţiunea aeriană şi trăesc în apă. Unul dintr'aceste animale este fóca, a căreĭ viaţă, organisaţiĕ şi folosul ce trage omul dintr'ênsa vom cerca a le face cunoscute lectorilor nostrĭ într'acest articolŭ.

Aceste animale sunt cunoscute din cea maĭ depărtată antichitate, şi poeţiĭ s'aŭ însărcinat ceĭ d'ânteiŭ d'a ne transmite istoria lor înfrumuseţînd'o cu celle maĭ strălucite ficţiunĭ alle imaginaţiuneĭ lor. Dar probabil eĭ n'aŭ cunoscut de cât fóca comună care se află pe ţermurile Mediteraneĭ, şi asta le a fost d'ajjuns ca să inventeze Tritoniĭ, Sinerele, Nereidele şi tótă curtea aquatică a luĭ Neptun 1).

Să ne transportăm un momentŭ cu mintea pe fericitele ţermurĭ alle Mediteraneĭ, a căreĭ unde limpedĭ reflectă umbrele olivilor (maslinilor) grenadilor s'a viilor. Valurile bătând continuŭ rocele de calcar, sapă grotte şi caverne pline pe jumătate cu apă şi pe care imaginaţia superstiţiósă saŭ poetică a populat cu fiinţe misteriόse saŭ terribile. Acolo era locuinţa Sirenelor, Tritonilor, geniilor tempestelor, şi 'n secolul median aste grotte întunecóse eraŭ palaturile fieeler de mare. Astădĭ ancĕ, când ceriul este acoperit cu nuorĭ groşi, când vîntul suflă cu sgomotŭ pîn arboriĭ pădurilor şi sbircesce suprafacia apelor într'o nópte de tómnă, marinarul imprudent apropie barca sa de aste grotte întunecóse, din care audind că esŭ sunete sgomotóse se 'nfrico-

---

1) Înotând focele, înalţă d'asupra apeĭ capul lor rotund avênd ochĭ marĭ, viĭ şi plinĭ de dulceaţă, umeriĭ rotundĭ, mamele pectorale, astfel că vĕdute la óre care distanţie când apar pe suprafacia măreĭ, aŭ putut fórte bine ómeniĭ să le ia drept fiinţe estraordinare, precum: Sirene şi Tritonĭ.

şadă. 'ĭ scapă lopeţile din mână, şi de va maĭ întârdia se va vedea încongiurat de felurim de fantome etc. Intraţĭ în coliba unuĭ pescar după marginea mărei, şedeţĭ pe vatra luĭ şi' veţĭ vedea cum vă va narra lungĭ istoriĭ asupra caveinelor mărei, ce de la Carybda şi Scylla acelleşĭ fapte aŭ dat loc la superstiţiĭ fórte variat. Sirenele, monstruósele fiie alle luĭ Achelous şi alle Calliopeĭ cu corpu de femee, cu códă de pesce, cu cantece melodióse şi perfide, puteaŭ să placă imaginaţiunilor grece şi romane din timpiĭ luĭ Homer ş'aĭ luĭ Virgil şi călĕtoriĭ iubitorĭ de minunĭ narraŭ acestea cu mare plăcere; tóte acestea aŭ dispĕrut astădĭ înaintea sciinţeĭ.

Focele sunt animale a căror organisaţie este fórte singularie. Destinate de Natură a petrece cea maĭ mare parte din viaţa lor în ape, 'notătóre le eraŭ maĭ trebuincióse de cât picióre. Braciele şi antebraciele sunt scurte şi vîrite sub pele, mâna şi degetile în numer de cincĭ sunt, din contra, fórte lungĭ şi 'nvedile într'o membrană, ceea ce le face a semĕna cu 'notătórele; piciórele din dărăt assemenea cu palmure sunt întinse în lungul corpuluĭ sub pele pînă la talpe, şi 'n midlocul cărora se află o códă scurtă. Corpul lor lungăreţŭ, cilindricŭ, avînd colóna vertebralĕ flecsibilă şi mobilă. În general pelea lor este alunicósă şi acoperită cu pĕr scurt şi tare. Botul lor seamănă cu al vacilor şi este garnisit cu mustăţĭ tarĭ, adessea par a fi articulate ca antenele insectelor. Aceste mustăţĭ sunt scobite în ântru şi aŭ la basa lor o mulţime de nervĭ, ceea ce face dintr'ênsele organele celle maĭ essenţiale pentru tact.

O vĕnătóre de foce.

Capul este rotund şi nările aŭ înlesnirea d'a se închide prin ajjutorul unor valvule, când animalul se cufundă. Ochiĭ lor sunt marĭ rotundĭ şi strălucitorĭ, avênd privirea intelligentă şi blândă,

pleopele mai nemobile consistă într'o mică îndoitură fărŏ cene. Urechea n'are pavilon, saŭ 'lŭ are prea mic şi are proprietatea d'a se strînge ş'a se închide când focă se afundă. Limba este grósă pliuă de papile şi bifurcată la estremitate Creerul lor este prea desvoltat şi cerebelul destul de mare, d'aceea focele aŭ multă intelligenţă. Stomacul lor are forma uneĭ semilune alle căreĭ duoĕ estremităţĭ sunt întórse 'nainte, intestinele sunt lungĭ şi forméḑă numeróse circumvoluţiunĭ, ficatul prea mare, inima ovoidă plamônii ne divisaţĭ în lobĭ. Carnea lor este unturósă şi acoperită c'un stratŭ grosŭ de grăsime maĭ liquidă din care se estrage untŭ, săngele lor este fórte abondant şi negru. Scheletul lor maĭ nu se deosebesce d'al cellor-l-alte mammifere; ósele bracielor ş'alle gambelor sunt maĭ scurte, apofisele spinóse alle vertebrelor sunt flecsibile, ceea ce le permite d'a îndoĭ corpulŭ şi d'a ridica verticalŭ capul şi peptulŭ afară din apă, pe când restulŭ trunchiuluĭ 'nótă într'o posiţie orizontalĕ. Sternul este compus de ḑece piese înguste, aŭ cincĭ virtebre lombare, patru sacrate şi duoĕ-spreḑece codale, basinul lor este lung şi strîmt; în fine celle duoĕ óse pubis sunt lungĭ şi articulate ca şi la omŭ.

Ca să studie cine-va mersurile focelor, trebue să le urmeḑe pîntre stăncile dupŏ marginea mărilor până 'n ghiecele eterne alle polilorŭ, le va vedea giucându-se pîntre tempeste (furtunĭ) pe valurile irritate petrecĕnd maĭ tótă viaţa lor în apă, nutrindu-se cu pescĭ, crustaceĭ (racĭ) şi scoicĭ micĭ ce pescuesc cu multă adressă şi nu vin pe uscat, unde nu se pot mişca de căt têrêndu-se, de cât ca să allapte puiĭ, să se 'ntinḑă şi să dórmă cu voluptate la sóre, pe uscat se nutresc şi cu earbă; sunt celle maĭ bune notătóre dintre mammifere dupŏ Cetaceĭ. Focele sunt prea sociale, şi iubesc cu passiune familia lor care este fórte numerósă, fiind-că un bărbat are 10-13 femeĭ; aşia când se perde un membru, ceĭ-l-alţĭ se 'ntristeḑă şi varsă şi lacrămĭ, dar de şi sunt blăn de şi aŭ mare tandreţe, focele sunt şi prea severe şi fórte jaluḑe; aşia spre es. pentru cea maĭ mică nesuppunere saŭ greşală pedepsesc aspru pe puiĭ lor, şi adessea între bărbaţĭ se vĕd lupte sângeróse, când un rival voesce să ia femelele altuia; dupŏ luptă învingĕtorul devine capul şi stăpînul familieĭ învinse. Se maĭ bat assemenea ca să, şi păstreḑe locul, ce fiă-care bărbatŭ ocupă tot-d'a-una p'o peatră mare, ce'şĭ a alesŭ pentru locuinţă, şi când un alt bărbat vine ca să'lŭ gonéscă, lupta începe şi nu se termine de căt cu fuga saŭ cu mórtea celuĭ maĭ slab. Steller în călĕtoria sa pe oceanul nord, lângă strâmtórea luĭ Bering, a observat lupte şi resbelle sângeróse între maĭ multe familiĭ de foce: ecă şi pîntre animale lupte pentru apărarea familiĭ şi a proprietăţĭ.

Se face în mările polare de la nord o vânătóre activă asupra focelor şi sunt căutate pentru grăssimea şi dinţiĭ lor.

În timpul tempestelor, când fulgerile strălucesc p'un ceriŭ înorat, când tunetul bubue şi ploaia în torente cade cu sgomot, atuncĭ focelor le place a eşi din mare ca să se gióce pe ţermurile nisipóse. Din contra când ceriul este frumosŭ şi raḑele sórelui încălḑesc pămêntul, atuncĭ se pare că focele nu trăesc de cât ca să dórmă, şi d'un somnŭ aşia de profundŭ, în câtŭ este fórte lesne când le prinde cine-va în starea acésta d'a se apropia de dênsele ş'a le omorî cu prăjinĭ saŭ cu lăncĭ.

La fiă care plagă (rană) ce priimesce, sângele ţîşneşte c'o mare abondanţie, pentru că grăsimea lor e străbătută d'o mulţime de vine. Cu tóte aste plage, care se par deştul de primejdióse a rare orĭ compromit viaţa animaluluĭ, afară numaĭ să nu fiă prea adincĭ; ca să le omóre trebue să attace un organ principal saŭ să le lovéscă în capŭ c'un baston puternic. Dar nu se póte apropia cine-va aşia lesne de dênsele pentru că, când familia dórme, este tot-d'a-una unu care veghiaḑă ca să descepte pe ceĭ-l-alţĭ îndată ce aude saŭ vede ceva. De multe orĭ vênătoriĭ suntŭ siliţĭ să se lupte d'aprópe cu dênsele ca să le omóre, căcĭ o lovitură de puscă nu le póte face un mare rĕŭ, aşa aŭ viaţa de tare. Când se vĕd încongiurate de vênătorĭ, se apĕră cu curagiŭ; de multe orĭ se aruncă pe armele vênătorilor şi le sfĕramă cu dinţiĭ lor puternicĭ; dar cu tóte astea luptă este fărŏ pericol pentru omŭ. Untura ce se scóte din grăssimea focelor are acelleaşĭ întrebuinţărĭ ca şi aceea a Balenei, cu deosebire că are avantagiŭ d'a nu scóte o odóre urîtă.

Unele speciĭ dintr'acéstă familie aŭ o blană

maĭ mult saŭ maĭ pucin grósă, din care fac vesminte unele popóre de la nord. Cu aceste pieĭ locuitorĭ de la Kamtchatka (Kamtshadale) fac baidar (fel de corăbiĭ); fac şi lumănărĭ cu grăssimea, care tot d'o-dată este ş'o măncare delicată. Carnea próspătă a acestor animale este nutrimentul lor din tóte ḑillele,-cu tóte că este scorţósă şi are o odóre prea neplăcută, o usucă la sóre saŭ o afumă făcênd provisiĭ pentru iarnă. Englesiĭ şi Americaniĭ de la nord sunt populiĭ care facŭ, sub rapportulŭ comercialŭ, vênătóre de foce maĭ întinse, şi întreţinŭ pe fiă-care anŭ maĭ multŭ de 60 corăbiĭ avêndŭ dela 200-300 butóie.

Acéstă pescuire saŭ maĭ bine acéstă vênătóre cere cheltuelĭ considerabile şi preparative ca şi pentru pescuirea Baleneĭ. Campania ţine câte odată treĭ anĭ în miḑloculŭ privaţiunilorŭ şi primejdiilorŭ cellorŭ maĭ neauḑite, se 'ntâmplă adessea că corăbiĭ destinate pentru acestŭ felŭ de comerciŭ lassă ómenĭ într'o insulă ca să vênede, şi mergŭ 2000 leghie maĭ departe ca să depue alţiĭ; adessea s'a întîmplatŭ că marinariĭ aŭ fostŭ lăssaţi maĭ mulţi anĭ în pămênturĭ pustiĭ pentru că corabia a făcutŭ naufragiŭ şi prin urmare n'a pututŭ să 'ĭ ia la epocele otărîte. Untulŭ este importatŭ în Europa şi 'n Staturile-Unite, iarŭ pelea se vinde în China. Afară de untŭ, care e tot aşia de stimatŭ ca şi al baleneĭ dînţiĭ morselorŭ preţuesc maĭ câtŭ şi untu şi care aŭ chiarŭ maĭ multă valóre de câtŭ fildeşu, maĭ cu sémă dinţiĭ ceĭ marĭ fiindŭ d'o structură maĭ compactă şi maĭ tare. O singură focă póte preţuĭ aprópe 7-8 galbenĭ, o morsă ceva maĭ multŭ.

Terminămŭ prin a ḑice duoe treĭ vorbe asupra domesticireĭ focelorŭ. — Când e prinsă têněră se lipesce de stăpînulŭ seŭ, pentru care manifestă o affecţiune aşia de vie ca şi a căneluĭ. Ca şi acesta ea conósce vocea stăpînuluĭ, 'ĭ se supune, 'lŭ mîngăe şi dobindesce lesne aceeaşĭ educaţie precâtŭ 'ĭ promite organisaaţia sa.

S'aŭ vêḑutŭ multe învêţate de corăbierĭ aface óre care întorsăturĭ, pe care le essecutaŭ la comanda lorŭ cu destulă adressă şi multă bună voinţă. Pe lâng' o mare blândeţe de caracterŭ, foca unesce o intelliginţă egală cu aceea a căneluĭ. D'aceea este vrednicŭ de însemnatŭ că din tóte animalele ea este care are creeru cellŭ maĭ desvoltatŭ în proporţiă cu massa corpuluĭ. Este affectuósă, bună, pacienţă, dar nu trebue să abuse cineva d'aceste cualităţ maltratându-o pe nedreptate, căcĭ atuncĭ cade în disperaţie şi devine primejdiósă. Ca s'o conserve multŭ timpŭ şi sănětósă este de neapěratŭ trebuinţă a o ţine o mare parte din ḑi, şi maĭ cu sémă cândŭ 'şĭ face dejunulŭ şi prânḑiul, într'un basin jumătate plin cu apă şi nóptea s'o culce pe paie. Astfelŭ tratată şi nutrită cu pesce póto s'o ţie vie maĭ mulţĭ anĭ. — Amŭ vêḑutŭ la grăgina zoologică din Londra o frumósă focă conservata de maĭ multŭ timpŭ. — Dar dacă foca este prea têněră şi a părăsit pe mumă sa de curîndŭ, o coprinde unŭ felŭ de întristare şi vêḑêndu-se în stare de sclavie este posomorîtă, nemulţumită, desgustată de orĭ ce plăcere, refusă chiarŭ d'a mănca şi móre în pucine ḑille.

A.

DUOE CALAMITĂŢĬ PUBLICE IN INDIA.

La necontenitulŭ resbellŭ ce se urméḑă în India intre ómenĭ şi Moskitos (unŭ felŭ de ţînţarŭ), este tristŭ a vedea cum aceste lupte se urméḑă totŭ d'auna în desfavórea ómenilorŭ. Nicĭ unŭ vestmîntŭ nu póte să apere acolo pe omŭ in contra muşcătureĭ acesteĭ insecte, nicĭ pantalonĭ de pele nu folosesce, déră ceĭ făcuţĭ de pânḑă grósă şi albă, din contra atragŭ âncĕ pe Maskitos asupra omuluĭ. Déră chiarŭ daca arŭ găsi cineva o materiă protectóre în contra lorŭ, atuncĭ totŭ remâne sermanulŭ capŭ accesibilŭ asemenea gâtŭ şi gulerulŭ cămăşeĭ şi în măneci. Este într'adevěrŭ ca cândŭ inamiculŭ a cuteḑatŭ a intra în cetatea vestmintelorŭ prin aceste găurĭ; că este fricosŭ şi e destulŭ d'o lovitură tare pe loculŭ unde se află, spre a'lŭ sdrobi; déră ce folosŭ aceste loviturĭ date Moskitoşilorŭ, omulŭ o dă; ânsĕ acésta methódă este atâtŭ de pucinŭ consolătóre, ca cum arŭ da cineva o palmă pe frunts spre a omorî o muscă care sta acolo!

O methódă maĭ bună este acolo, unŭ mare apěrătorŭ în forma unuĭ suflătorŭ numitŭ Punkeh, care gonesce pe Moskitos; căcĭ eĭ nu pot să resiste la cea maĭ mică suflare, aşa de delicaţĭ suntŭ. Déră vaĭ! Punkeh cere unŭ omŭ ca să o puiă în mişcare şi tocmaĭ acestŭ omŭ devine prada cea maĭ teribile a Mosquitoşilor! O al-

tă methódă este acolo unŭ Polog de tulpanŭ peste patŭ. Precum întrebuințędŭ și la noĭ locuitorii dela marginea Dunărei vara în contra țințarilorŭ. Déră Masquitoșĭ suntŭ așa de micĭ și corpulŭ lorŭ așa de elasticŭ cŏ să stricóră prin tulpanulŭ cellŭ maĭ finŭ și atuncĭ vaĭ; Căcĭ e maĭ bine să aĭbă cineva unŭ rivalŭ în casa luĭ de câtŭ unŭ Masquitos sub pologŭ. Déră chiarŭ supuindŭ că acestŭ pologŭ este destulŭ de desŭ și bine închisŭ în câtŭ să nu intre nicĭ unŭ Mosquitos, atuncĭ acestŭ patŭ devine unŭ supliciŭ pentru dormitŭ, căcĭ căldura imensă a Indieĭ și imposibilitatea uneĭ suflărĭ de viața a trece prin pologŭ, produce o năbușală, care nu lasă pe nicĭ unŭ omŭ să dórmă bine. Nicĭ o dată, ḑice voiagiorulŭ, nu voiŭ uita cea din tâiŭ nópte cândŭ am venitŭ la India. Este cunoscutŭ că Mosquitosulŭ de la India preferă sângele Engleḑuluĭ, care se vede că e multŭ maĭ plăcutŭ, de câtŭ acella allŭ indianuluĭ. Déră între toțĭ Engleḑiĭ, juncăriĭ nobilĭ, bine nutrițĭ, suntŭ victimele celle maĭ allese alle Mosquitoșilorŭ. Din nenorocire eramŭ (ḑice călĕtorulŭ) și cu unŭ juncărŭ nobilŭ și prin urmare bine nutritŭ și amŭ sositŭ la Madras în timpulŭ cellŭ maĭ căldurosŭ. Comandantulŭ ne a pușŭ acolo pe toțĭ juncăriĭ într'o casă vechiă servândŭ dreptŭ casarmă; a sositŭ nóptea și éccă că am auḑitŭ o musică pe care nu o voi uita în *tótă* (*viața mea*. Mi s'a părutŭ pe urmă că Mosquitoșĭ vĕḑêndŭ acéstă casă aŭ intratŭ într'ânsa, aŭ cântatŭ în corŭ unŭ cântecŭ de bucuriă, precum și la noĭ uniĭ ómenĭ cântă cândŭ se vĕḑŭ în facia uneĭ mese bogate. În cete de sute și de miĭ. aceste legióne s'aŭ adunatŭ, sburândŭ peste capetele nóstre și observândŭ c'o mare atențiune orĭ ce încercare amŭ făcutŭ spre a dormi, ca să se arunce pe sermanele nóstre corpurĭ. N'amŭ sciutŭ atuncĭ nicĭ de Punkeh, nicĭ de pologŭ, și vestmintele nóstre ușóre de vară ne a protegiată în contra mușcăturilorŭ acestorŭ diavolĭ, întocmaĭ precum protege o cravată de lînă unŭ gitŭ în contra uneĭ săbiĭ turcescĭ. Dupŏ acéstă nópte infernală noĭ toțĭ care ne amŭ culcatŭ séra cu pele albă ca de fildeșŭ, ne amŭ sculatŭ dimineța cu obrazu roșiu ca allŭ unuĭ bolnavŭ de vĕrsatŭ. Din nenorocirea nóstră cea maĭ mare, ne a povĕțuitŭ cineva, ca să acoperimŭ obraziĭ noștri umflațĭ cu apă de varŭ. Dumneḑeule! crede că unŭ soldatŭ rusŭ cărnia corpŭ i se frécă cu sare dupŏ ce a priimitŭ câteva sute de knute, nu póte să sufere maĭ multŭ, de câtŭ amŭ sufferitŭ noĭ atuncĭ, maĭ cu sémă cândŭ acestŭ varŭ a intratŭ în ochiĭ noștri, pînă unde aŭ ajunsŭ Mosquitos. Ca dervișiĭ dănțuitorĭ din orientŭ, amŭ dănțuitŭ ca nebuniĭ și ne amŭ trântitŭ pe pămêntŭ de durere. Numaĭ o unsóre cu untŭ de Macaser ne a liniștitŭ durera nóstre arḑătóre.

Fiă care Europeanŭ cu pelea sa delicată și fină, venindŭ în India, în anulŭ din tâiŭ, e supusŭ acestorŭ suferințe. Numaĭ maĭ pe urmă cândŭ pellea luĭ s'a făcutŭ ca pergamentulŭ galbenă, grósă și nesimțitóre, cândŭ sângele luĭ dulce s'a schimbațŭ într'unŭ sânge bilosŭ (amestecatŭ cu veninŭ amarŭ), numaĭ atuncĭ Mosquitosulŭ 'lŭ lasă în odihnă, séŭ să ḑicŭ maĭ bine, ellŭ a devenitŭ, nesimțitorŭ pentru mușcăturile lorŭ. Déră și subsemnatulŭ de și nefiindŭ juncăr nobilŭ din armata Engleḑă a Indieĭ, totŭ așŭ putea și eŭ a face o aseminea narațiune d'o nópte, care am petrecut'o suntŭ acum câțĭ va anĭ pe unŭ vaporŭ lângă Sulina la intrarea în marea Négră. Tînțariĭ noștri. de și nu suntŭ ca Mosquitoșĭ Indienĭ, și n'aŭ norocŭ a fi supușĭ angleḑĭ, tot credŭ ca noĭ ómenĭ suntemŭ făcuțĭ pentru dânșĭ și o nópte petrecută într'o societate de câteva miĭ de țênțarĭ, nu este negreșitŭ coprinsă în momentele plăcute alle vieţeĭ. Atâtŭ mĭ aducŭ aminte numaĭ că tótă nóptea, toțĭ passageriĭ din vaporŭ domnĭ și dómne, aŭ umblatŭ înbrăcațĭ făcêndŭ cu mânile în aerŭ, ca nisce Donchișoțĭ. felurimĭ de mișcărĭ a goni inamiculŭ *impertinentŭ*, care se vede că are obiceiulŭ unorŭ vechĭ funcționarĭ publicĭ, care de câte orĭ 'Ĭ gonesce, vinŭ érășĭ la locŭ.

Biciulŭ allŭ duoilea din India, continuă voiagiorulŭ nostru. este unŭ fellŭ de șórece, care are o odóre de moscŭ (Ratus moschatus; căcĭ acestŭ animalŭ orĭ ce atinge, primesce mirosulŭ seŭ de moscŭ. Déră reutatea acestuĭ animalŭ este atâtŭ de mare. în câtŭ chiarŭ neavêndŭ fóme mingesce totŭ vinŭ din pivnițe și tóte bucatele din cămară, în cât numaĭ suntŭ bune de nimicŭ din causa odoreĭ pătrunḑĕtóre de moscŭ ce aŭ priimitŭ. *Odórea* acestuĭ șórece este atâtŭ de tare. în câtŭ s'a vĕḑutŭ că o cutiă cu 10-12 sticle de bere s'a stricatŭ și moscatŭ, fiindŭ că șórecele a trecutŭ numaĭ o dată peste dênsele! Aceste animale umblă nóptea și pe lângă pagubele ce facŭ în lăḑile ómenilorŭ, *nicĭ* nu lasă pe niminĭ să dórmă într'o casă unde se ținŭ, asfelŭ de sgomotŭ infernalŭ facŭ acolo nóptea.

In Europa n'avemŭ acestŭ sobolanŭ moscatŭ, déră avemŭ câte o dată o altă calamitate publică în salónele nóstre, adicŏ nisce eleganțĭ așa de tare parfumațĭ și moscațĭ în câtŭ, cândŭ intră într'unŭ salonŭ, tótă lumea (maĭ cu sémă damele nervóse) începŭ să aĭbă o durere de capŭ, care le strică tóte petrecerile soareleĭ.

Acesțĭ eleganțĭ arŭ face bine a întreține în Europa o societate d'aclimatațiune a șórecilorŭ moscațĭ și fiă care să țină unŭ aseminea șórice (séŭ maĭ mulțĭ *dupŏ* plăcere), care arŭ ramplasa cu timpulŭ pastiliile de moscŭ, pomadele de moscŭ și arŭ fi d'o mare economiă pentru „eleganțiĭ fŏră monedă“, cum suntŭ mulțĭ în lume. B.

Imprimeria Națională a luĭ St. Rasidescu.